

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
ПРИВАТНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД  
«МЕДИКО-ПРИРОДНИЧИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ  
НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА  
«ПАТОМОРФОЛОГІЯ ТА ПАТОФІЗІОЛОГІЯ»

ОПОРНІ КОНСПЕКТИ ЛЕКЦІЙ

Лекція 1

**«Основні поняття патологічної морфології та патологічної фізіології»**

1. Визначення понять «патологічна морфологія», «патологічна фізіологія».
2. Предмет, завдання, розділи та методи дослідження в патоморфології.
3. Основи танатології (народження і смерть людини, періоди танатогенезу, ознаки клінічної смерті, причини і ранні ознаки біологічної смерті, трупні зміни).
4. Предмет, завдання, розділи та методи дослідження в патофізіології.
5. Загальна нозологія або вчення про хворобу
  - 5.1 Основні види класифікації хвороб.
  - 5.2 Типові патологічні процеси.
  - 5.3 Поняття «патологічний стан», «патологічний процес».
  - 5.4 Періоди (стадії) розвитку хвороб (для інфекційних хвороб).
  - 5.5 Можливі наслідки хвороб.
  - 5.6 Поняття «загальної етіології, загального патогенезу».
  - 5.7 Принципи терапії хвороб.

Ключеві слова

- Патологічна морфологія, патологічна фізіологія, танатологія, клінічна смерть, біологічна смерть, нозологія, типові патологічні процеси, патологічний стан, патологічний процес, етіологія, патогенез

Питання до самоконтролю:

- Вкажіть періоди розвитку патологічної анатомії
- Охарактеризуйте теоретичні питання патологічної анатомії.
- Опишіть особливості роботи патологоанатомічної служби в Україні.
- Наведіть приклади моделювання гострого та хронічного експериментів.

## Лекція 2

### **«Ушкодження клітини, її загибель та адаптація. Пухлини, типи пухлин, морфологія пухлин»**

1. Реакція клітини на стрес та шкідливі чинники.
2. Причини ушкодження клітин.
3. Послідовні етапи ушкодження та загибелі клітин.
4. Механізм ушкодження та загибелі клітини.
  - 4.1 Гіпоксія, типи гіпоксій за етіологією.
  - 4.2 Ішемія, типи ішемій за етіологією.
5. Адаптація клітини до стресу: гіпертрофія, гіперплазія, атрофія, метаплазія.
6. Пухлини мезенхімального походження

### Ключеві слова

- Стрес, оборотне ушкодження клітин, загибель клітин, некроз, апоптоз, автофагія, оксидантний стрес, ушкодження мембран, гіпоксія, ішемія, гіпертрофія, гіперплазія, атрофія, метаплазія, доброякісні пухлини, злоякісні пухлини, метастазування, фіброма, десмоїд, міксома, фібросаркома, ліпома, гібернома, ліпосаркома, лейоміома, рабдоміома, остеома, гемангіома, меланома, лейкози, лімфоми.

### Питання до самоконтролю:

- Охарактеризуйте морфологічні типи некрозу тканин.
- Розкрийте причини та механізми апоптозу.
- Опишіть клініко-патологічні приклади ушкодження і некрозу клітин.
- Розкрийте суть поняття «гірська хвороба» та вкажіть до якого типу гіпоксій вона належить.
- Дайте визначенню поняття «висотна хвороба» з етіопатогенетичною характеристикою даної нозології.
- Охарактеризуйте гіпоксію як типовий патологічний процес, типи гіпоксій та їх особливості.
- Опишіть механізм гіпоксичного пошкодження клітин та охарактеризуйте зміни в органах та тканинах при гіпоксії.

## Лекція 3

### **«Патофізіологія та патоморфологія запалення. Алергія»**

1. Етіологія запалення та класифікація флогенів.
2. Стадії запалення: альтерація, ексудація, проліферація
3. Стадії альтерації та медіатори запалення.
4. Стадії ексудації: судинні реакції, власне ексудація, еміграція.
  - 4.1 Судинні реакції: спазм, артеріальна гіперемія, венозна гіперемія, престази і стази.
  - 4.2 Неклітина та клітина фаза ексудації.
5. Стадії проліферації: регенерація, фіброплазія.

6. Місцеві та загальні ознаки запалення.
7. Основні форми запалення: альтеративне, ексудативне та проліферативне.
8. Морфологічна картина гострого запалення: серозне, фібринозне, гнійне запалення, абсцес та виразки.
9. Морфологічні ознаки хронічного запалення.
10. Загально-пристосувальне значення запалення.
11. Алергія. Патогенез алергії. Стадії алергічних реакцій.

#### Ключеві слова

- Запалення, флоген, екзогенний та ендогенний флоген, альтерація, ексудація, проліферація, прозапальні та протизапальні медіатори, гістамін, серотонін, цитокіни, алергія.

#### Питання до самоконтролю:

- Охарактеризуйте принципи терапії запалення.
- Опишіть можливі наслідки гострого запалення.
- Вкажіть можливі причини хронічного запалення.
- Вкажіть клітини та медіатори хронічного запалення.
- Опишіть роль макрофагів, лімфоцитів та інших клітин при хронічному запаленні.
- Охарактеризуйте системні ефекти запалення.
- Охарактеризуйте класифікацію алергенів за походженням.
- Охарактеризуйте стадії алергічної реакції: імунологічну, біохімічну (патохімічну) та патофізіологічну.
- Вкажіть алергічні реакції негайного та сповільненого типу.

#### Лекція 4

##### **«Порушення периферичного кровообігу. Лихоманка»**

1. Поняття про периферичне судинне русло.
2. Артеріальна гіперемія: фізіологічна (робоча та реактивна) і патологічна (нейрогенна та метаболічна).
  - 2.1 Нейрогенна артеріальна гіперемія нейротонічного та нейропаралітичного типів.
3. Венозна (пасивна, застійна) гіперемія.
4. Тромбоз.
  - 4.1 Причини та класифікація тромбозів.
  - 4.2 Триада Віхрова.
  - 4.3 Стадії тромбоутворення.
5. Емболія: екзогенна, ендогенна, ретроградна, парадоксальна.
  - 5.1. Види емболій та причини утворень.
6. Стаз: причини, види, наслідки.
7. Гарячка
  - 7.1 Терморегуляція. Механізми температурного гомеостазу. Периферична ланка терморегуляції.
  - 7.2 Пірогени. Етіологічні фактори гарячки. Механізм підвищення температури тіла при гарячці. Стадії гарячки.

### 7.3 Види температури тіла за ступенем підвищення. Температурні криві при гарячці.

#### Ключеві слова

- Артеріальна гіперемія, венозна гіперемія, ішемія, тромбоз, емболія, стаз, сладж, гарячка, пірогени, стадії гарячки.

#### Питання до самоконтролю:

- Охарактеризуйте поняття «мікроциркуляція».
- Вкажіть методи вивчення мікроциркуляторного судинного русла.
- Розкрийте суть поняття «сладж» та опишіть типи сладжів.
- Охарактеризуйте біологічне (позитивне та негативне) значення гарячки.
- Опишіть вплив гарячки на органи та системи та обмін речовин в цілому.

### Лекція 5

#### **«Неінфекційні захворювання пандемії XXI століття»**

1. Поняття «неінфекційні захворювання».
2. Метаболічний синдром (МС) як предиктор «неінфекційних захворювань».
  - 2.1. Поняття «інсулінорезистентності».
  - 2.2. Етіопатогенетичні аспекти розвитку МС та інсулінорезистентності.
  - 2.3. Шляхи до корекції МС.
3. Артеріальна гіпертензія: етіологія, патогенез первинної гіпертензії, можливі ускладнення.
4. Ішемічна хвороба серця: етіологія, патогенез, симптоматика та прогноз.
5. Неалкогольна жирова хвороба нирок: етіологія, патогенез, симптоматика та прогноз.
6. Цукровий діабет: діагностика, класифікація, патогенез, клінічні особливості та хронічні ускладнення цукрового діабету.

#### Ключеві слова

- Неінфекційні захворювання, метаболічний синдром, інсулінорезистентність, артеріальна гіпертензія, первинна артеріальна гіпертензія, ішемічна хвороба серця, неалкогольна жирова хвороба печінки, цукровий діабет.

#### Питання до самоконтролю:

- Опишіть етіологію хронічного обструктивного захворювання легень (ХОЗЛ).
- Розкрийте патогенез та симптоматику ХОЗЛ.
- Вкажіть можливий прогноз ХОЗЛ.
- Охарактеризуйте хронічну хворобу нирок (ХХН): етіологія, патогенез, симптоматика.
- Вкажіть можливий прогноз ХХН.

## Лекція 6

### **«Хвороби, пов'язані з впливом довкілля та порушенням харчування»**

1. Відмінності у стані здоров'я.
2. Вплив кліматичних змін на здоров'я людини.
3. Токсична дія хімічних і фізичних чинників.
4. Забруднення довкілля. Забруднення повітря.
5. Промислові та сільськогосподарські експозиції.
6. Вплив тютюну.
7. Вплив алкоголю.
8. Ураження, спричинені лікарськими препаратами і наркотичними речовинами.
9. Ушкодження фізичними чинниками.
10. Хвороби, пов'язані з порушенням харчування

### Ключеві слова

- Тютюнопаління, алкоголізм, агротероризм, зловживання наркотиками, психостимулятори, галюциногени, опойди, канабіс, механічна травма, теплове ушкодження, термічні опіки, гіпертермія, переохолодження, електричне ушкодження, ураження, спричинені іонізуючим випромінюванням

### Питання до самоконтролю:

- Опишіть як буде впливати забруднення повітря довкілля та повітря у приміщенні на стан здоров'я людини.
- Охарактеризуйте роль металів, як забруднювачів повітря, як вони будуть впливати на здоров'я людини.
- Охарактеризуйте вплив гормональної терапії під час менопаузи на стан здоров'я жінки.
- Опишіть вплив комбінованих гормональних контрацептивів на стан здоров'я жінки.
- Охарактеризуйте дефіцит та токсичність вітамінів А, Д, С.

### Література:

1. Основи патології за Роббінсом і Кумаром: 11-е видання / Віней Кумар, Абул К. Аббас, Джон К. Астер та ін. 2024 р, 903 с. ISBN:978-617-505-939-5.
2. Патологічна анатомія в питаннях і відповідях : у 2 ч. Ч. 1. Загальна патоморфологія / А. М. Романюк та ін. ; за заг. ред. д-ра мед. наук, проф. А. М. Романюка. – Суми : Сумський державний університет, 2023. – 145 с.
3. Патоморфологія = Pathomorphology : Атлас = Atlas (укр. і англ. мовами) / [Багрій М. М., Боднар Л. П., Боднар П. Я. та ін. ; за ред.: Боднара Я. Я., Багрія М. М., Зербіно Д. Д., Романюка А. М., Волошина В. Д.]. – Вінниця : Нова Книга, 2021. – 648 с. ISBN 978-966-382-918-0
4. Невідкладні стани в клініці внутрішньої медицини: навчальний посібник / І.М. Скрипник, Н.П. Приходько, О.А. Шапошник, 2024., 335 с. ISBN: 978-617-505-988-3